

Szakmai beszámoló

A szerződés „A jelenkori magyar vidéki társadalom szerkezeti és hatalmi változásai” című kézirat kiadásának a támogatását foglalta magába. A kézirat kiadása 2012-ben időben megtörtént az Argumentum Kiadónál „Vidék az ezredfordulón” főcímmel és „A jelenkori magyar vidéki társadalom szerkezeti és hatalmi változásai” alcímmel, 244 oldal terjedelemben. A kötet belső borítóján a szerződésnek megfelelően feltüntettük az OTKA mint támogató logóját.

Szakmai beszámolómmal mellékleteként köszönettel küldöm a megjelent kötet egy példányát.

Üdvözlettel:

Kovács Imre

TARTALOM

BEVEZETÉS	9
<i>Kutatási előzmények. Források, módszerek</i>	11
1. A VIDÉKFOGALOM MEGHATÁROZÁSA	
A NEMZETKÖZI ÉS A HAZAI IRODALOMBAN	17
<i>1.1. Fogalmi vákuum és felhalmozódó tudás a vidékszociológiában</i>	
<i>Újrakezdés a '80-as években</i>	17
<i>1.2. Az új politikai gazdaságtan</i>	18
<i>1.3. Az európai vidéktudományok „kulturális fordulata”</i>	22
1.3.1. A konstruktivizmus és vidékfogalom	22
1.3.2. Poszt-strukturalizmus. Diskurzus és vidékfogalom	23
1.3.3. A kultúragazdaság elmélete:	
diszkurzív verseny és az EU vidékfejlesztés rendszere	25
1.3.4. A vidék imázsa	27
1.3.5. A konstruktivista vidékszociológia kritikája	30
1.3.6. A vidéki változások kutatásának megfontolásai	31
<i>1.4. A vidék fogalma, a vidékmeghatározás diszkurzív versenye Magyarországon</i>	32
1.4.1. Az idilli és a nyomorgó vidék	32
1.4.2. A nemzeti és rurális összekapcsolása	32
1.4.3. Szocializmus, rurális imázs és modernizáció	33
1.4.4. A vidék és a falu imázsainak változása a '90-es években	34
1.4.5. A vidék közigazgatási és statisztikai definíciója	36
1.4.6. A vidékmeghatározás diszkurzív versenye a '90-es évek második felétől	39
1.4.7. Vidék, falu és mezőgazdaság mennyiben azonosak és mit jelentenek?	41
2. VÁROS ÉS FALU	47
<i>2.1. Az új regionalizáció</i>	49
<i>2.2. Faluosztályok, falutípusok</i>	53
<i>2.3. Aprófalvak, kistelepülések</i>	56
<i>2.4. Agglomerizálódás, szuburbanizáció és ellenurbanizáció, az „új vidék”</i>	58
<i>2.5. A vidék és településszerkezet. Magyar – közép európai modell</i>	63

3. MEZŐGAZDASÁG: PRIVATIZÁCIÓ, KONCENTRÁCIÓ, A RENDIES KERETEK VÉGE	66
3.1. Agrárszerkezet-váltás. Földkárptólás. A termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok privatizációja	67
3.2. Az új földtulajdon-szerkezet	71
3.3. A családi gazdaságok	73
3.4. Kistermelés, részidős üzemek, élelmiszer-önellátás – továbbélő rendi keretek	77
3.5. A földhasználat és a termelés koncentrációja. Egy új agrárstruktúra kialakulásának kezdetei	78
4. A VIDÉKI TÁRSADALOM. VÁLTOZÁS ÉS ÁLLANDÓSÁG	92
4.1. A foglalkozási szerkezet	92
4.2. A vidéki szegénység	97
4.2.1. Értelmezések	97
4.2.2. Etnicizálódás	98
4.2.3. A mezőgazdasági szerkezetváltás hatásai	100
4.2.4. Jólét nélküli jóléti rendszer a lokális redistribúció helyén	102
4.2.5. Az iskolarendszer	105
4.2.6. A nemek közötti különbségek a szegénységben	111
4.2.7. Szociális földprogram, szociális szövetkezet	112
4.3. A vidéki elitek	113
4.4. Középrétegek, vállalkozók	117
4.5. Az ingázás és a (városi) betelepülés	121
4.6. A vidéki kisebbségek. A vidéki „másság”	126
4.7. A vidéki család	128
4.8. Globalizáció és hálózatosodás a vidéki társadalomban, gazdaságban és politikában	130
5. A HATALOM SZERKEZETE. SZEREPLŐK ÉS ÉRDEKEK	135
5.1. A kormányzati szint. A „minisztérium”	136
5.2. A vidéki önkormányzatok hatalmi viszonyai	140
5.3. A vidékhez és az önkormányzatokhoz kapcsolódó hatalmi hálózatok	144
5.3.1. Új szereplők a helyi hatalomban	146
5.3.1.1. Projektosztály, pályázati rendszer, hatalommegosztás	146
5.3.1.2. A közvetítő szereplők	148
5.3.1.3. Projekt és hatalom	149
5.3.1.4. Az új kormányzás	152
5.4. Érdekcsoportok, érdekérvényesítés, hatalmi hálózatok a magyar vidékpolitikában az európai uniós tagságot követően	154
5.4.1. Szereplők és érdekek	156
5.4.2. Az agrárpolitikai és vidékfejlesztési rendszer szereplői az EU-ban és Magyarországon	159
5.4.2.1. A nemzeti bürokráciák	160
5.4.2.2. A politikai elit csoportjai	161
5.4.2.3. A mezőgazdasági érdekcsoportok és a mezőgazdasági termelők	162
5.4.2.4. A projektosztály tagjai és intézményei	163

5.4.2.5. A helyi elitek	163
5.4.2.6. A civil társadalom csoportjai és intézményei (beleértve a városi környezetvédő mozgalmakat is)	164
5.4.3. Az érdekérvényesítés	165
5.4.4. A magyar érdekérvényesítés és lobbizás a mezőgazdasággal és a vidékfejlesztéssel kapcsolatban	169
6. A MAGYAR TÁRSADALOM PARASZTTALANÍTÁSA	174
6.1. A „paraszt” és „paraszttalanítás” értelmezése	177
6.2. A „paraszt” fogalma Magyarországon	178
6.3. A „paraszt” fogalma	183
6.4. A parasztság létrehozása és megszüntetése	188
6.5. De-ruralizáció, tradícióvesztés, a poszt-tradicionális vidék	192
6.6. Paraszttalanítás a magyar társadalomban	195
7. RUSTICA NOVA	203
FELHASZNÁLT IRODALOM	207